

J E G Y Z Ő K Ö N Y V

a Magyar-Szerb és Montenegró-i Kisebbségi Vegyes Bizottság I. üléséről (Budapest, 2004. november 30.)

A 2003. október 21-én megkötött magyar-szerb és montenegrói Kisebbségvédelmi Egyezmény alapján megalakuló Magyar-Szerb és Montenegrói Kisebbségi Vegyes Bizottság (a továbbiakban KVB) 2004. november 30-án Budapesten megtartotta I. ülését. A magyar küldöttséget Szabó Vilmos, a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára, a szerb és montenegrói delegációt Rasim Ljajić emberjogi és kisebbségi miniszter, a KVB társelnökei vezették.

I.

A KVB a kétoldalú kisebbségvédelem alapelveit és rendelkezéseit szem előtt tartva a két országban élő magyar és szerb kisebbség helyzetének időszerű kérdéseiről folytatott eszmecsere során egyetértett az alábbiakban:

1. A Magyar Köztársaság területén élő szerb nemzeti kisebbség és a Szerbia és Montenegró területén élő magyar nemzeti közösség külön jogainak biztosításáról szóló, a két ország között 2003. október 21-én megkötött Kisebbségvédelmi Egyezmény megfelelő keretet biztosít a két érintett kisebbség közösségi jogainak védelme és helyzetének javítása szempontjából.
2. A kisebbségi jogok rögzítése és biztosítása hozzájárul ahhoz, hogy a két szomszédos ország kapcsolatai tovább erősödjenek, valamint elősegíti Szerbia és Montenegró euróatlanti integrációs törekvéseit, továbbá hozzájárul a régió hosszabb távú stabilitásához.
3. A KVB üdvözli, hogy a Szerb Köztársaság 2005. évi költségvetésében külön nevesítve szerepel a kisebbségi nemzeti tanácsok működésének támogatása, valamint elismeri azt a pozitív irányú törekvést, amelyet ezen a téren a Vajdaság Tartomány már az előző költségvetési évben megvalósított. A KVB ugyancsak üdvözli, hogy Magyarországon a kisebbségi törvény életbelépésével fokozatosan növekedett a szerb kisebbségi önkormányzatok száma. A KVB reményét fejezi ki, hogy ezek a tendenciák a jövőben is folytatódnak a két kisebbség igényeinek megfelelően.
4. A KVB aggódva kíséri figyelemmel azokat a negatív folyamatokat, amelyek a Vajdaságban az utóbbi két évben a magyar nemzeti közösséghez tartozó személyek, illetve azok intézményei és kegyhelyei ellen irányultak. Ugyanakkor bizakodik abban, hogy a szerb állami szervek mindent megtesznek annak érdekében, hogy ezek a szélsőséges jelenségek minél előbb megszűnjenek. A KVB elítél minden olyan cselekedetet, amely a két nép békés egymás mellett élése ellen buzdít.
5. A KVB nagyra értékeli azokat a folyamatokat, amelyek a két országban élő magyar és szerb nemzeti kisebbségek politikai, oktatási, művelődési és tájékoztatási intézményesülése tekintetében lezajlottak. Különösen fontosnak tartja az Országos Szerb Önkormányzat (OSZÖ), illetve a vajdasági Magyar Nemzeti Tanács (MNT) szerepét, amely a helyi autonómiaformák egyik legmeghatározóbb eleme.

6. Mindkét kisebbség képviselői felhívták a KVB figyelmét arra, hogy a kisebbségi egyezmény örvendetes létrejötte ellenére, az abban összefoglalt alapelvek a gyakorlatban eddig nem, vagy nem teljesen érvényesültek.
7. A KVB egyetért abban, hogy a Szerbia és Montenegró területén élő magyar kisebbség és a magyarországi szerbek fennmaradásának biztosítása, helyzetének javítása az eddigiéknél is fokozottabb állami és önkormányzati szintű odafigyelést, és Kisebbségvédelmi Egyezménybe foglalt elvek és célok maradéktalan érvényesítését, illetve végrehajtását teszi szükségessé.
8. A KVB a kétoldalú Egyezményben rögzített mandátuma alapján ajánlásokat fogalmaz meg a két kormány számára (Szerbia és Montenegró tekintetében egyaránt az államközösség, Szerbia, valamint a Vajdaság kormánya számára), melyeket Jegyzőkönyvben rögzít, és javasolja, hogy az ajánlásokat a felek Kormányhatározatban erősítsék meg, és tegyék azokat egyes szaktárcák feladatává és kötelezettségévé.

II.

A Kisebbségi Vegyes Bizottság áttekintette a Kisebbségi Egyezményben rögzített alapelveket, azok érvényesülését a gyakorlatban, s az alábbiakat állapította meg:

Az általános kérdések terén

1. A Felek államainak területén élő magyar, illetve szerb kisebbség számára a nemzeti identitás megőrzésének és kinyilvánításának lehetősége alkotmányosan és törvényesen biztosított. Ennek intézményes garanciái ugyan mindkét Fél részéről kielégítő módon adóttak, ugyanakkor helyi szinten, illetve a megvalósítás során mégis bizonyos fennakadások mutatkoznak.
2. Magyarország többszoros támogatási rendszert alakított ki a kisebbségek számára (működési költségek, programfinanszírozás). Központi költségvetési támogatásban részesülnek az országos és helyi szerb kisebbségi önkormányzatok, míg a magyarországi Szerb Demokratikus Szövetséget a költségvetés pályázatok alapján támogatja. A helyi kisebbségi önkormányzatok működési feltételeit általában biztosítják a helyi önkormányzatok is, de az együttes támogatás több helyen nem elegendő a kisebbségi önkormányzatok munkájának elvégzéséhez. A szaktárcák és a közalapítványok – pályázat útján – számos program megvalósulását támogatják.
3. Szerbia és Montenegró, illetve a Szerb Köztársaság és a Vajdaság Autonóm Tartomány – a belső rendelkezéseknek megfelelően – saját költségvetésből, illetve pályázatok alapján támogatja a szerbiai magyar kisebbségi szervezeteket és intézményeket. A köztársasági szaktárcák minimális, míg a tartományi szaktárcák nagyobb mértékben támogatják a magyar közösség szempontjából fontos intézményeket. A létező támogatások mindezek mellett nem elegendők a vajdasági magyarság intézményi hálózatának bővítésére, illetve a meglévő infrastruktúrák fenntartására sem.
4. A két országban jogilag biztosítottak a kétnyelvű személyi okmányok zökkenőmentes kiadásának feltételei. A Felek ösztönözték a magyar és szerb kisebbség nyelvének, a helyi önkormányzatok és járások területén történő hivatalos használatát. A kétnyelvű helységnevtáblák kihelyezése – kevés kivételtől eltekintve – gyakorlatilag általánosnak

3. A KVB megaládegésszel állapította meg, hogy a szerb-montenegrói kisebbségi törvénynek megfelelően, megtörtént azon magyar nyelvű tájékoztatási eszközök (Magyar Szó, Hét Nap, Képes Ifjúság) alapító jogának átruházása az MNT-re, amelyet eddig a Vajdaság Tartomány végrehajtó bizottsága birtokolt.
4. A KVB üdvözölte, hogy a magyar kormány a magyarországi Szerb Színház tevékenységéhez rendszeres állami költségvetési támogatást biztosít.
5. A KVB megaládegésszel állapította meg, hogy a zentai Vajdasági Magyar Múvelődési Intézet megalakítása, összhangban a két ország között létrejött kisebbségi egyezmény irányelveivel a szerb fél részéről pozitív fogadtatásban részesült, és arra úgy tekint, mint a vajdasági magyar tudományosság egyik alapintézményére.
6. A szerb nyelvű nemzetiségi rádióadások országos sugárzásának időtartama nőtt. Az MTV Pécsi Regionális stúdiója szintén országosan sugárzott szerb nyelvű nemzetiségi műsorokat készít. A Srpski ekran c. szerb nemzetiségi műsor a szerb kisebbség megítélése szerint ugyanakkor továbbra is kedvezőtlen időpontban kerül sugárzásra. A vajdasági magyarság TV- és rádiós tájékoztatási intézményeiben, mind az anyagi támogatások, mind pedig a működési feltételeit tekintve a folyamatos leépülés tapasztalható. Jogos igény mutatkozik a vajdasági magyar TV- és rádiós tájékoztatás átszervezésére és nagyobb mérvű állami támogatására.

III.

A KVB a következő ajánlásokat teszi a kormányzatok számára, szorgalmazva azok minél előbb történő megvalósítását, illetve a megvalósítás 2005-ben történő megkezdését:

1. A KVB javasolja, hogy az illetékes szerb, illetve vajdasági kormányzati szervek az érintett magyar kisebbségi testületek bevonásával elemezzék a vajdasági magyarság 2002. évi népszámlálás eredménye által jelzett csökkenés okait.
2. A KVB javasolja, hogy a Felek részesítsék folyamatos anyagi támogatásban a magyarországi szerb kisebbségi önkormányzatok, valamint a szerbiai magyar érdekvédelmi szervezetek és a megfelelő testületek alaptevékenységét. A helyi és szakmai szervezetek támogatása programfinanszírozás útján valósuljon meg. A szerb fél növelje a magyar kisebbség támogatása céljaira szánt állami forrásokat.
3. A KVB javasolja, hogy a Vajdaságban elszaporodó kisebbségellenes incidensek megszüntetése érdekében a kormányok közösen, még 2005 első negyedében, olyan tolerancia programok kidolgozását tűzzék napirendre, amely által a két nemzet ifjúsága minél jobban megismerheti egymás szokásait, kultúráját és történelmét. Ezzel összefüggésben szorgalmazza a szaktárcák, illetve a civil szektor bevonását is. A KVB társtítkárai a tolerancia program megvalósítása érdekében az adott tárcákkal egyeztetve koordináló szerepet vállalnak. A program kidolgozása 2005. március 1. határidőponttal valósuljon meg, amelyről tájékoztatják a KVB társelnökeit.
4. A KVB javasolja, hogy mindkét kormány indítson be olyan gazdasági programokat, amelyek a nemzeti közösségek által lakott területeken ösztönöznék a foglalkoztatást. A

tekinthető, míg az állami és önkormányzati hivatali megjelölések a településeken a kisebbségek nyelvén továbbra is kívánivalókat hagynak maguk után.

5. A KVB meglelégedéssel állapította meg, hogy a Röske-Horgos és Tompa-Kelebia határátkelők magyar oldalán, korszerű, európai színvonalú, minden igényt kielégítő, a schengeni követelményeknek megfelelő létesítmények jöttek létre, valamint, hogy a Röske-Horgos határátkelő szerb oldalán 2005 első negyedévében hasonló minőségű létesítmény kerül átadásra.
6. A KVB hangsúlyozottan támogatja a magyar kormány kezdeményező szerepét Szerbia és Montenegró támogatása tekintetében, amelyet elsősorban a Szegedi Folyamat keretein belül igyekszik megvalósítani. A Szegedi Folyamat beindítása óta jelentős politikai és társadalmi változások történtek a térségben, így az eddig elért eredményekre építve tovább lehet haladni a térség euro-atlanti integrációja irányába.

Az oktatás területén

1. A magyar fél erőfeszítéseinek eredményként a magyarországi szerb tannyelvű, illetve két tannyelvű általános és középfokú oktatási és nevelési intézmények, mint pl. a battonyai, a deszki, a lórévi, illetve a Budapesten működő Szerb Általános Iskola és Gimnázium anyagi finanszírozása összehasonlítva a többi hasonló jellegű magyar intézményekkel jónak nevezhető, az megfelel a kisebbségek pozitív diszkriminációja alapelveinek.
2. A KVB üdvözli, hogy a szerb fél a Milošević időszakban tapasztaltakkal ellentétben, valamint a kisebbségi egyezményben foglalt irányelvekkel összhangban, nem gördített akadályokat a szabadkai és zentai magyar nyelvű tehetséggondozó gimnáziumok létrehozása elé, sőt az intézmények megalapítása érdekében pozitív jellegű együttműködés volt tapasztalható részéről.
3. A magyar fél illetékes minisztériuma erőfeszítéseket tesz, hogy szakirodalommal, taneszközökkel lássák el a magyarországi szerb nyelvű oktatási intézményeket, könyvtárakat (ez a támogatás ugyanakkor elmarad a szerb közösség igényeitől), továbbá támogatja a szerb fél, hasonló jellegű törekvéseit a magyarországi szerbek irányába.
4. Üdvözlendő, hogy a szerb fél illetékes minisztériuma engedélyezte bizonyos számú magyarországi tankönyv behozatalát, ugyanakkor a szerb fél nem működtet olyan rendszert, amely támogatná a kisebbségi oktatási intézményeket, illetve könyvtárakat magyarországi kiadványok, taneszközök megvásárlásában, amelyek nélkülözhetetlenek a vajdasági magyarság oktatási és kulturális életének szinten tartásához.

Művelődés és a tömegtájékoztatás tekintetében

1. A magyar fél biztosítja a Magyar Köztársaságban élő szerb közösséget megillető (kiemelkedően jelentős kulturális és műemlék jellegű létesítmények) kulturális örökség megőrzéséhez szükséges feltételeket.
2. A KVB üdvözölte, hogy a magyar kormány a 2003-ban alapított Szerb Kulturális és Dokumentációs Központ létrehozását – amely a magyarországi szerb közösség egyik legjelentősebb közművelődési és tudományos intézménye – 25 millió forinttal támogatta, valamint, hogy a 2004. évi működéséhez 15 millió forinttal járult hozzá.

6. A KVB javasolja, hogy a magyar fél javítson a kistelepüléseken működő szerb nyelvet oktató kislétszámú oktatási intézményeket fenntartó önkormányzatok működtetési feltételein.
7. A KVB javasolja, hogy a szerb fél alkosson olyan törvényt, amellyel költségvetési támogatásban részesíthetik azokat az egyházak, illetve önkormányzatok által fenntartott kollégiumokat, amelyek jelen pillanatban semmilyen rendszeres állami költségvetési forrásból nem részesülnek (a zentai tehetséggondozó gimnázium kollégiuma, az Emausz Kollégium, az Apáczei Kollégium, a Miasszonyunk Szegény Iskolanővérek által fenntartott nagybecskereki leánykollégium), ugyanakkor a törvény megalkotásáig részesüljenek, a működésükhöz szükséges ideiglenes anyagi támogatásban.
8. A KVB javasolja, hogy a szerb fél Nagybecskereken (Zrenjanin), illetve más vajdasági településeken hozzon létre olyan magyar nyelvű oktatási intézményt, amelyben magyar óvoda, általános iskola, és a magyar középiskolai tagozatok összpontosulnának, kollégiumi férőhelyes ellátással.
9. A KVB ajánlja az oktatási minisztériumok (magyar/ szerb oktatási minisztérium) intenzívebb együttműködését a kisebbségi oktatás nyitott kérdéseinek rendezése érdekében. az érintett kisebbségi képviselők bevonásával.

A művelődés és a tájékoztatás területén

1. A KVB szorgalmazza, hogy a magyarországi Szerb Színház számára, vagy a magyarországi kisebbségek színjátszó társulatainak. biztosítson olyan közös használatú ingatlant (színháztermet), amelyben tevékenységi körükből eredő feladataiknak eleget tudnak tenni.
2. A KVB javasolja a magyar kormánynak, hogy vizsgálja meg a Srpske narodne novine c. hetilap támogatásának növelését a 2005-ös évtől kezdődően.
3. A KVB javasolja, hogy a magyar fél az eddigi gyakorlatnak megfelelően támogassa a Szerb Kulturális és Dokumentációs Központ működését.
4. A KVB javasolja, hogy a szerb fél – központi forrásból – részesítse rendszeres támogatásban a zentai Vajdasági Magyar Művelődési Intézetet, míg 2005-ben működéséhez nyújtson rendkívüli támogatást.
5. A KVB javasolja a magyar kormánynak, hogy a Magyar Rádió keretében működő szerb nyelvű adásoknak biztosítson állandó rádiófrekvenciát, annak érdekében, hogy zökkenőmentessé váljon annak sugárzása.
6. A KVB szorgalmazza, hogy a szerb fél hozzon létre olyan alapot, amellyel a vajdasági magyarság identitását meghatározó, és kulturális örökségét képező történelmi emlékműveknek, épített művészeti és történelmi emlékeinek illetve azok együtteseinek megőrzését, fenntartását, konzerválását és felújítását lehetne finanszírozni.
7. A KVB szorgalmazza a magyar-szerb közös múlt vitatott kérdéseinek tudományos alapokon történő vizsgálatához szükséges akadémiai szintű bizottságok létrehozását

kormányok segítsék elő a nemzeti kisebbségek által lakott régiók, mikro-régiók gazdasági és infrastrukturális fejlődését, valamint az interregionális kapcsolatokat.

5. A KVB szorgalmazza a két országot összekötő autópálya mielőbbi kiépítését, ami többek között lehetővé teszi a két kisebbségi közösség jobb kapcsolatát a közigazgatási és gazdasági központokkal, valamint egyszerűbbé teszi az anyaországgal való kapcsolattartásukat.
6. A KVB javasolja, hogy a Hercegszántó-Bački Breg, Bácsalmás-Bajmok, Tiszasziget-Djala közötti határátkelőhelyek átépítése, fejlesztése, a forgalmi jelleg bővítése, illetve nemzetközivé történő átminősítése minél hamarabb megtörténjen.
7. A magyar fél a nemzeti és etnikai kisebbségről szóló törvénnyel összhangban, támogassa a magyarországi szerb kisebbség parlamenti képviselőinek megteremtését.
8. A KVB mindkét kormánynak javasolja, hogy hathatósan biztosítsa a kisebbségek anyanyelvének a mindennapi gyakorlatban, különösen a közigazgatás terén történő alkalmazását.
9. A KVB javasolja, hogy a Magyar Köztársaság Szabadkán működő főkonzulátusának mintájára Szerbia és Montenegró is mielőbb nyisson főkonzulátust Magyarországon a nemzetiségileg vegyesen lakott területen.

Az oktatás területén

1. A KVB javasolja, hogy a szerb-montenegrói, illetve a szerb fél az oktatás, a kultúra, a tudományosság, valamint a sport területén való hivatalos kapcsolatok létrehozása érdekében, minél előbb járuljon hozzá a magyar fél által szorgalmazott kormányközi egyezmény megkötéséhez, amely a kisebbségi kulturális jogok érvényesítésének és védelmének egyik igen hatékony eszköze és formája lehet.
2. A KVB javasolja, hogy a szerb fél tegye egyszerűbbé és gördülékenyebbé a magyarországi tankönyvek, illetve az oktatási taneszközök vajdasági magyar oktatási intézményekhez való eljuttatását.
3. A KVB javasolja, hogy a szerb fél, illetve a szerbiai felsőoktatási intézmények lehetőség szerint különbözőzeti vizsgák nélkül honosítsák a magyarországi felsőoktatásban szerzett okleveleket.
4. A KVB szorgalmazza, hogy a szerb fél tegye lehetővé, a teljes anyanyelvű képzést az óvóképzésben és a tanítóképzésben. Ezzel összhangban engedélyezze a szabadkai központú Tanítóképző Kar létrehozását, és támogassa annak működését.
5. A KVB javasolja a szerb félnek, hogy a magyar nyelven oktatást és nevelést vállaló pedagógusok a pozitív diszkrimináció jegyében részesüljenek külön pótlékban, hasonló módon, ahogyan ez a magyarországi kisebbségi tannyelvű oktatási intézményekben történik.

(Magyar Tudományos Akadémia, Szerb Tudományos és Művészeti Akadémia, Vajdasági Tudományos és Művészeti Akadémia).

8. A KVB javasolja, hogy a szerb fél biztosítsa az Újvidéki TV magyar nyelvű adásainak egész Vajdaság területén való vételét, valamint tegyen meg mindent annak érdekében, hogy a kisebbségi lapok privatizációjára ne kerülhessen sor.

A felek megegyeztek abban, hogy a következő ülésüket 2005-ben Szerbia és Montenegróban tartják, úgy időzítve, hogy arra a 2006 évi költségvetési folyamat előtt kerüljön sor.

A Jegyzőkönyv két példányban készült, magyar és szerb nyelven. Mindkét változat egyaránt hiteles.

Budapest, 2004. november 30.

A Vegyes Bizottság
magyar tagozatának
elnöke

A Vegyes Bizottság szerb és
montenegrói tagozatának
elnöke

